

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:

Charles Dickens
OLIVER TWIST

Prevod: Dr Božidar Marković

Charles Dickens
A TALE OF TWO CITIES

Prevod: Aleksandar Vidaković

Charles Dickens
GREAT EXPECTATIONS

Prevod: Živojin Simić

Izabrana dela u ovom izdanju deo su svetskog javnog književnog dobra.

Copyright © 2018 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

Vulkan izdavaštvo d.o.o. iz Beograda poziva nosioca odnosno nosioce autorskih prava (autori ili druga lica koja su u skladu sa zakonom stekla autorska prava) na prevod knjige „Priča o dva grada“ autora Čarlsa Dikensa, da se jave našoj izdavačkoj kući radi regulisanja svih autorskih prava i obaveza.

ISBN 978-86-10-02234-6

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

V
ČARLS
DIKENS

*Izabrana
dela*

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.

SADRŽAJ

OLIVER TVIST	7
PRIČA O DVA GRADA	265
VELIKA OČEKIVANJA	467

OLIVER TWIST

Preveo Dr Božidar Marković

GLAVA I

Govori o mestu gde se Oliver Twist rodio i okolnostima koje su pratile njegovo rođenje.

Među ostalim javnim ustanovama u izvesnom gradu, koji je iz mnogo razloga bolje ne pominjati, a kome nisam rad da dajem neko izmišljeno ime, ima jedna ustanova za koju već odavno zna najveći broj gradova, velikih i malih: sirotinjski dom. U tome sirotinjskom domu rodio se, određenog dana, meseca i godine, koje nije potrebno bliže da navodim, utoliko pre što to nije ni od kakvoga značaja za čitaoca, bar ne u ovome trenutku, u tome sirotinjskom domu rodio se, dakle, smrtnik čije je ime istaknuto u naslovu ove glave.

Dugo vremena pošto je, uz pomoć opštinskog lekara, došlo na ovaj svet muka i nevolja, bilo je veliko pitanje hoće li dete ostati u životu da bi uopšte ponelo neko ime. Da je umrlo, više je nego verovatno da se ovi memoari nikad ne bi pojavili; ili bi, da su se pojavili, ispunjavajući samo nekoliko stranica, imali tu neocenjivu zaslugu da budu najsažetiji i najverniji primer životopisa koji se može naći u književnosti bilo kog vremena i bilo koje zemlje.

Iako nemam nameru da tvrdim kako roditi se u sirotinjskom domu predstavlja osobito srećnu i zavisti dostojnu okolnost koja može da zadesi jedno ljudsko biće, ipak bih želeo da naglasim da je u ovom slučaju to bilo najbolje što se Oliveru Twistu pod postojećim okolnostima moglo dogoditi. Zaista, bilo je potrebno veoma mnogo truda dok je Oliver nagovoren da na sebe preuzme dužnost disanja – posao naporan, ali posao koji je navika učinila neophodnim da bismo mogli živeti; i on je neko vreme ležao teško dišući na dušeciću od vunenih otpadaka i takoreći lebdeo neravnomerno između ovoga i onoga sveta; jezičak je odlučno naginjao u korist ovog potonjeg. I da su u tim kratkim trenucima oko Olivera bile revnosne staramajke, zabrinute tetke, iskusne dadilje i lekari puni mudrosti, on bi neizbežno i nesumnjivo u najkraćem roku umro. Kako je pored njega, međutim, bila samo jedna uboga starica kojoj se prilično vrtelo u glavi, pošto je popila više piva nego obično, i opštinski lekar, koji je tu dužnost vršio na osnovu ugovora, Oliver i priroda izborili su sami odluku. Tako je, posle kraće borbe, Oliver udahnuo vazduh, kinuo i objavio stanovnicima sirotinjskog doma vest o novom teretu koji je nametnut opštini, pustivši jedan tako snažan krik, kakav se s razlogom i mogao očekivati od muškarca koji je tek pre tri minuta i četvrt stekao tu korisnu osobinu koja se naziva glasom.

Čim je Oliver pružio taj prvi dokaz slobodnog i sopstvenog rada svojih pluća, zašuštao je od zakrpa sastavljeni pokrivač, koji je nemarno bio prebačen preko gvozdene kreveta; blede lice jedne mlade žene podiglo se s mukom sa uzglavlja; i slabačak glas jedva čujno izgovori ove reči:

– Dajte mi da vidim dete, pa da umrem.

Lekar je sedeo licem okrenut prema vatri, grejući i trljajući dlanove naizmenično. Kad je mlada žena progovorila, on ustade i, prišavši čelu postelje, reče, s više blagosti nego što bi se od njega moglo očekivati:

– O, još ne smete da govorite o smrti.

– Ne, nikako. Gospod je blagoslovio siroticu! – upade mu u reč bolničarka stavljajući žurno u džep bocu od zelenog stakla čiju je sadržinu srkutala u uglu s očiglednim zadovoljstvom. – Gospod nek je blagoslovi, siroticu; kad bude poživela onoliko koliko sam ja živela, gospodine, i kad bude rodila trinaestoro dece, i kad joj sva pomru sem dvoje, a to dvoje je sa mnom u domu, onda to neće tako primati srcu. Gospod je blagoslovio, siroticu! Pomislite kako je to lepo biti majka i imati tako slatko jagnješće.

Očigledno da ti utešni izgledi na majčinsku sreću nisu proizveli očekivano dejstvo. Bolesnica odmahnu glavom i pruži ruku prema detetu.

Lekar joj ga stavi u naručje. Ona strasno pritisne svoje blede, hladne usne na detinje čelo; prevuče rukama preko svog lica; obazre se unezvereno oko sebe; uzdrhta; pade na bok – i umre. Trljali su joj grudi, ruke i slepoočnice, ali njena krv sledila se zauvek. Govorili su joj o nadi i utehi. I suviše je dugo bila bez njih.

– Svršeno je, gospođo Tingami! – reče najzad lekar. – O, jadnica, zaista je svršeno! – reče bolničarka podižući zapušač od zelene boce koji je bio pao na uzglavlje dok se ona saginjala da prihvati dete. – Jadnica!

– Nema potrebe da šaljete po mene ako dete bude plakalo, sestro – reče lekar navlačeći rukavice s najvećom pažnjom. – Vrlo je verovatno da će biti nemirno. Dajte mu u tom slučaju malo kaše.

– Stavio je šešir na glavu i, pošto je zastao kraj postelje na putu ka vratima, dodao je:

– Ipak, bila je lepa devojka; odakle je došla?

– Dovedi su je ovamo noćas – odgovori starica – po naređenju opštinskog nadzornika. Našli su je kako leži na ulici. Dugo je pešačila, jer joj je obuća bila sva poderana; ali otkuda je došla i kuda se bila uputila, to niko ne zna.

Lekar se naže nad telo i podiže levu ruku pokojnice.

– Stara priča – reče i odmahnu glavom. – Dabome, nema burme. Naravno! Laku noć!

Gospodin doktor ode na večeru, a bolničarka, pošto je još jednom prionula uz zelenu bocu, sede na stoličicu kraj vatre i poče da povija dete.

Kakav je izvrstan primer o moći odeće pružao mali Oliver Twist! Uvijen u pokrivač koji je do toga trenutka predstavljao njegovo jedino ruho mogao je istovremeno da bude i dete plemića i dete prosjaka; i čoveku sa strane prepunom samopouzdanja teško bi bilo da mu odredi pravo mesto u društvu. Ali sad, umotan u cicane krpe požutele od duge upotrebe, bio je označen i obeležen i odmah je zauzeo svoje mesto – mesto opštinskog deteta – siročeta iz sirotinjskog doma – jadnika, izgadnelog malog mučenika – koji će kroz život da se potuče od nemila do nedraga – prezren od svih i prema kom niko neće imati sažaljenja.

Oliver je plakao snažno. Da je znao da je siročće ostavljeno na milost i nemilost crkvenih tutora i opštinskih nadzornika, verovatno da bi plakao još jače.

GLAVA II

Govori o tome kako je Oliver Twist rastao, kako je vaspitavan i kako je hranjen i negovan.

Prvih osam ili deset meseci Oliver je bio žrtva niza neprekidnih obmana i podmuklih prevara. Othranjen je veštački. Rukovodstvo sirotinjskog doma propisno je obavestilo opštinsko rukovodstvo o izgadnelosti i bedi u kojoj se nalazi malo siročće. Opštinsko rukovodstvo je sa svim posebnim dostojanstvom upitalo rukovodstvo sirotinjskog doma da li „u kući“ slučajno ne postoji kakvo žensko čeljade koje bi bilo u stanju da Oliveru

Tvistu pruži negu i hranu koje su mu tako preko potrebne. Rukovodstvo sirotinjskog doma odgovorilo je pokorno da takvog čeljadeta nema. Primivši ovakav odgovor, opštinsko rukovodstvo je velikodušno i čovekoljubivo donelo odluku da se Oliver pošalje „na imanje“ radi izdržavanja ili, drugim rečima, da se pošalje u neku vrstu pomoćnog sirotišta oko tri milje udaljenog odatle, gde je tridesetak dečaka koji su se ogrešili o zakone o prošnji provodilo dane valjajući se po podu, ne pateći pritom od suvišne hrane niti od suvišnog odela, a pod roditeljskim nadzorom jedne postarije žene koja je primala male krivce uz naknadu i zbog naknade od sedam i po penija po glavi nedeljno. Sedam i po penija prilična je svota kad je u pitanju ishrana jednog deteta; mnogo stvari se može kupiti za sedam i po penija – sasvim dovoljno da dete pretovari stomak i poremeti zdravlje. Ova postarija žena bila je pametno i iskusno stvorenje; ona je znala šta je dobro za decu, a imala je vrlo jasnu predstavu i o tome šta je dobro za nju samu. Tako je ona veći deo nedeljnog izdržavanja trošila na sopstvene potrebe i svela mladi opštinski naraštaj na još skromniji život nego što je to za njega prvobitno bilo predviđeno. Na taj način ona je i u najvećoj dubini pronalazila još veću dubinu; i pokazala se kao veoma veliki eksperimentalni filozof.

Svima je poznata priča o jednom drugom eksperimentalnom filozofu, tvorcu one divne teorije o konju koji je u stanju da živi a da ne jede, teorije koju je tako dobro primenio da je obrok svome konju sveo na jednu slamku dnevno, i van svake je sumnje da bi od njega stvorio vatrenog i besnog paripa sposobnog da živi ni od čega da konj nije uginuo dvadeset i četiri časa pre nego što je trebalo da dobije svoj prvi slatki obrok vazdušne hrane. Nesrećom po eksperimentalnu filozofiju ženskog čeljadeta čijem je staranju bio poveren Oliver Twist, sličan ishod obično je pratio i primenu njenoga sistema; jer u onome istom trenutku u kome bi neko dete postiglo da živi s najmanjom mogućom količinom najslabije moguće hrane, na osam ili devet slučajeva od deset događalo bi se kao u inat ili da se dete razboli od gladi ili hladnoće, ili da nepažnjom padne u vatru, ili da se nesrećnim slučajem uguši; i u svakome od tih slučajeva jedno malo stvorenje odlazilo bi na drugi svet da se tamo sastane sa svojim ocem kojeg nikad nije upoznao na ovome svetu.

S vremena na vreme, kad bi se povela istraga, stroža nego obično, o izvesnom opštinskom detetu koje nije bilo zapaženo prilikom okretanja nekog kreveta ili koje se iz neopreznosti omaklo i palo u vrelu vodu i smrtno se ošurilo prilikom pranja – iako se ovo poslednje događalo vrlo retko, s obzirom na to da je sve što je ličilo na pranje u pomoćnom sirotištu bilo sasvim izuzetna pojava – porotnici bi u takvim slučajevima uvrtili sebi u glavu da postavljaju nezgodna pitanja. ili bi građani opštine buntovnički stavljali svoje potpise na žalbu. Ali takvi drski pokušaji bili su brzo osujećeni veštačenjem lekara i svedočenjem opštinskog sirotinjskog staraoca; prvi bi izvršio obdukciju i ustanovio da u telu nema ničega (što je zaista bilo vrlo verovatno), dok se drugi uvek zaklinjao na sve što opština od njega zatraži; bio je veoma odan i požrtvovan. Pored toga, opštinski odbornici su s vremena na vreme obilazili imanje, i uvek su dan ranije slali sirotinjskog staraoca da nagovesti njihov dolazak. Deca su bila uredna i čista kad bi oni došli da ih vide; i šta bi svet još hteo!

Ne može se očekivati da takav sistem izdržavanja donese neki izvanredan i bujan plod. Deveti rođendan zatekao je Olivera Twista kao blede, mršavo dete, zakržljalo i nerazvijeno. Ali priroda ili nasleđe usadili su snažan i otporan duh u Oliverove grudi. Taj duh imao je u izborilju prostora da se razvija i širi, zahvaljujući oskudnoj ishrani kojom se odlikovala ova ustanova; a možda se toj okolnosti može pripisati i što je uopšte doživeo svoj deveti rođendan. Bilo kako bilo, međutim, on je dočekao svoj deveti rođendan; i provodio ga je u podrumu za ugalj u odabranom društvu dva mala gospodina, koji su, pošto su s njim podelili dobre batine, stavljeni pod ključ jer su se drznuli da se požale kako su gladni – kad

gospođa Men, vrlo upravnica ovoga doma, bi silno iznenađena neočekivanom pojavom gospodina Bambla, opštinskog sirotinjskog staraoca, koji je činio napore da otvori vratanca na velikoj baštenskoj kapiji.

– Blagi bože! Jeste li to vi, gospodine Bambl? – reče gospođa Men, promolivši glavu kroz prozor i praveći se da se grdno obradovala. – Suzana, dovedi gore Olivera i ona druga dva derana i operi ih i umij što brže možeš. Bože moj! Tako sam srećna, gospodine Bambl, što vas vidim, verujte!

Međutim, gospodin Bambl bio je neotesan čovek, i naprasit; te, umesto da ljubazno odgovori na taj srdačan pozdrav, on svom snagom stade da drma vratancima i tresnu ih nogom kako je to u stanju da učini samo jedan opštinski sirotinjski staralac.

– O, budi bog s nama – reče gospođa Men istrčavši, jer su trojica dečaka za to vreme već bili uklonjeni – ko bi to pomislio! Da sam zaboravila da su vrata iznutra zavravljena zbog ove drage dečice! Uđite, gospodine; uđite, molim vas, gospodine Bambl, izvolite samo.

Iako je taj poziv bio praćen poklonom koji bi umekšao i srce nekog crkvenog tutora, on nije bio u stanju da gane opštinskog staraoca.

– Smatrate li vi, gospođu Men, da je učtivo i na svome mestu puštati opštinske službenike da drežde na vašoj baštenskoj kapiji, kad oni ovamo dolaze zbog opštinskog posla u vezi s opštinskom siročadi? – pitao je gospodin Bambl, stežući snažno svoj štap. – Jeste li vi svesni, gospođu Men, da ste, ako tako smem da se izrazim, opštinski poverenik i da vam se plaća za to?

– Naravno, gospodine Bambl, samo sam išla da kažem ovim slatkim mališanima koji vas toliko vole da to vi dolazite – odgovori veoma ponizno gospođa Men.

Gospodin Bambl imao je visoko mišljenje o svojoj govorničkoj sposobnosti i o svojoj važnosti. Prvoj je dao maha, a drugoj je pribavio poštovanje. Odobrovoljio se.

– Dobro, dobro, gospođu Men – odgovorio je blažim glasom – verovatno da je tako kao što kažete; verovatno. Uđimo, gospođu Men, jer ja dolazim poslom i imam da razgovaram s vama.

Gospođa Men uvede sirotinjskog staraoca u omanju gostinsku sobu s podom od opeka; prinese mu stolicu i uslužno stavi njegov trorogi šešir i štap na sto ispred njega. Gospodin Bambl obrisa s čela znoj koji ga je oblio dok je pešačio, baci zadovoljan pogled na trorogi šešir i osmehnu se. Da, osmehnuo se. Na kraju krajeva, i opštinski sirotinjski staralac je samo čovek; i gospodin Bambl se osmehnuo.

– A sad mi nemojte zameriti za ovo što ću vam kazati – reče gospođa Men s veoma slatkim izrazom na licu. – Dugo ste pešačili, znate, jer ja to inače ne bih pominjala. Hoćete li nešto da popijete, gospodine Bambl?

– Ništa. Ništa – odgovori gospodin Bambl odmahujući desnom rukom dostojanstveno, ali popustljivo.

– Čini mi se da biste mogli – reče gospođa Men, koja je zapazila glas kojim je on odbio njenu ponudu i pokret koji ga je pratio. – Samo jednu čašicu, s malo hladne vode i kockom šećera.

Gospodin Bambl se zakašlja.

– Hajdete, samo jednu čašicu – reče gospođa Men navaljujući.

– A čega to? – upita sirotinjski staralac.

– Eh, čega, onoga čega uvek moram da imam malo u kući, da stavim u mlečnicu sirotinjskoj dečici kad im nije dobro, gospodine Bambl – odgovori gospođa Men, otvarajući jedan skriven kredenac i vadeći iz njega bocu i čašu. – To je džin. Neću vas prevariti, gospodine Bambl. Pravi džin.

– Zar vi dajete deci mlečnice, gospođu Men? – upita Bambl prateći očima zanimljivi postupak mešanja.

– Bog ih blagoslovio, kako da im ne dajem, ma koliko da je to skupo – odgovori čuvarica.
– Znate, gospodine, ne mogu da ih gledam kako se pate pred mojim očima.

– Naravno – reče gospodin Bambl odobravajući – naravno da ne možete. Vi ste čovečna žena, gospođo Men. (U tom trenutku ona stavi čašu na sto.) – Gledaću da to prvom prilikom napomenem Opštinskom odboru, gospođo Men. (Privukao je čašu sebi.) – Vi ste prema toj deci prava majka, gospođo Men. (Pomešao je džin i vodu.) – Sa zadovoljstvom pijem u vaše zdravlje, gospođo Men – i ispi polovinu čaše.

– A sad da pređemo na posao – reče sirotinjski staralac, vadeći kožnu džepnu knjigu. – Dete koje je na znamenju dobilo ime Oliver Twist danas je napunilo devet godina.

– Gospod nek ga blagoslovi! – upade mu u reč gospođa Men brišući levo oko krajem keclje.

– I uprkos ponuđenoj nagradi od deset funti sterlinga, koja je kasnije povišena na dvadeset funti sterlinga, i uprkos najvećim i, mogu reći, natprirodnim nastojanjima od strane opštine – reče Bambl – nikad nismo uspeli da saznamo ko mu je otac, niti odakle mu je mati, kako se zvala i je li bila udata.

Gospođa Men podiže ruke u znak čuđenja; ali posle kraćeg razmišljanja dodade: – Pa kako je onda uopšte dobio ime?

Opštinski staralac se isprsi s velikim ponosom i reče: – Ja sam ga izmislio.

– Vi, gospodine Bambl!

– Ja, gospođo Men. Mi našim pitomcima dajemo imena po azbučnom redu. Prethodno dete bilo je na slovo S – i ja sam ga nazvao Svabl. Ovo je bilo na T – njemu sam dao ime Twist. Sledeće dete koje dođe zvaće se Anvin, a ono posle njega Vilkins. Imam spremljena imena do kraja azbuke, a kad dođem do poslednjeg slova, onda ću opet da počnem od početka.

– O, pa vi ste veoma učeni, gospodine! – reče gospođa Men.

– Da, da – složi se opštinski sirotinjski staralac, očigledno polaskan dobijenom pohvalom.
– Možda jesam. Možda jesam, gospođo Men. – Popio je do kraja džin s vodom i dodao: – S obzirom na to što je Oliver sad isuviše veliki da bi i dalje ostao ovde, Opštinski odbor odlučio je da ga vrati u dom. Ja sam došao lično da ga tamo odvedem. Pokažite mi ga, dakle, odmah.

– Smesta idem po njega – reče gospođa Men odlazeći iz sobe. Oliveru je za to vreme skinut gornji sloj prljavštine koja mu se bila nahvatala po licu i rukama, ukoliko se ta prljavština mogla sastrugati jednim pranjem. A zatim ga je u sobu uvela njegova blagonaklona zaštitnica.

– Pokloni se gospodinu, Olivere – reče gospođa Men.

Oliver se pokloni istovremeno opštinskom sirotinjskom staraocu na stolici i trorogom šeširu na stolu.

– Hoćeš li da pođeš sa mnom, Olivere? – upita gospodin Bambl glasom punim dostojanstva.

Oliver se taman spremao da kaže kako bi vrlo rado pošao s kim bilo, kad, podigavši oči, opazi gospođu Men koja je uhvatila zasedu iza stolice sirotinjskog staraoca i pretila mu pesnicom s izrazom besa na licu. On je opomenu odmah shvatio, jer se ta pesnica isuviše često utiskivala u njegovo telo da se ne bi duboko utisnula u njegovo sećanje.

– Hoće li i ona da pođe sa mnom? – upita siromah Oliver.

– Neće, ona ne može – odgovori gospodin Bambl – ali će s vremena na vreme doći da te obiđe.

Ovo za dete nije predstavljalo osobito veliku utehu. Ipak, ma koliko da je bio mali, imao je dovoljno razuma da se pretvara kao da mu je veoma žao što odlazi. Dečaku nije bilo osobito teško da zasuzi. Glad i skorašnje zlostavljanje od velike su pomoći kad čovek želi da zaplače; i Oliver je zbilja od sveg srca plakao. Gospođa Men ga je hiljadu puta poljubila i, što

je Oliver još mnogo više voleo, dala mu je i komad hleba s maslacem kako ne bi izgledao suviše izgladneo kad stigne u dom. S komadom hleba u ruci i mrkom suknenom kapiicom opštinskog siročeta na glavi, Olivera je gospodin Bambl odveo iz te žalosne kuće u kojoj nijedna ljubazna reč niti pogled nikad nisu obasjali sumornu tamu njegovog prvog detinjstva. Ipak je teška detinjska tuga pritisnula njegovo srce i on je zaridao kad se kapija poljske kuće zatvorila za njim. Ma koliko da su bili jadni njegovi mali drugovi koje je ostavljao u bedi, oni su mu bili jedini prijatelji koje je imao; i osećanje da je usamljen u velikom širokom svetu, prvi put obuze njegovu detinju dušu.

Gospodin Bambl išao je krupnim koracima. Mali Oliver, držeći se grčevito za njegov zlatom opšiveni rukav, kaskao je pored njega, zapitkujući posle svake četvrt milje jesu li „već blizu“. Na ta zapitkivanja gospodin Bambl odgovarao je veoma kratko i odsečno; jer privremena blagost koju džin pomešan s vodom budi u nečijim grudima bila je već iščezla; i on je ponovo postao opštinski sirotinjski staralac.

Nije prošlo ni četvrt časa kako je Oliver prešao prag sirotinjskog doma, i tek što je smazio drugu krišku hleba, kad se gospodin Bambl, koji ga je bio poverio brizi neke stare žene, ponovo pojavi; i pošto mu je rekao da se večeras održava sednica Opštinskog odbora, saopšti mu da je Odbor naredio da mu se odmah javi.

Nemajući sasvim jasnu predstavu o tome kakva je to zverka Opštinski odbor, Oliver je bio prilično iznenađen i skoro zaprepašćen tom veću i nije bio sasvim načisto treba li da se smeje ili da plače. Nije, međutim, imao kad da o tome duže razmišlja; jer ga je gospodin Bambl čvrknuo štapom po glavi, koliko da ga razbudi, a zatim i po leđima, da ga razmrda; i naredivši mu da pođe za njim, odveo ga je u neku prostranu, belo okrećenu sobu, gde je za stolom sedelo osmoro ili desetoro ugojene gospode. Uvrh stola bio je posađen u stolici, nešto višoj od ostalih, neki neobično debeo gospodin veoma okruglog, crvenog lica.

– Pokloni se Opštinskom odboru – reče Bambl. Oliver obrisa dve-tri suze koje su mu se vrtele u očima i, ne videći nikakav odbor nego samo sto, pokloni se, srećom, u tome pravcu.

– Kako se ti zoveš, mali? – upita gospodin u visokoj stolici.

Oliver se uplaši videvši toliku gospodu i počeo da se trese od straha; a sirotinjski staralac mu zada još jedan udarac pozadi i on zbog toga počeo da plače. Te dve okolnosti bile su razlog što je odgovorio veoma slabim i neodlučnim glasom povodom čega jedan gospodin u belom prsniku reče da je dete ograničeno. A to je bio izvrstan način da mu se podigne duh i da se smiri i oslobodi.

– Dete – reče gospodin u visokoj stolici – slušaj što ću ti reći. Ti, mislim, znaš da si siročče.

– Šta je to, gospodine? – upita jadni Oliver.

– Dete je zaista ograničeno, kao što sam i mislio – reče gospodin u belom prsniku.

– Pst! – reče gospodin koji je prvi uzeo reč. – Ti znaš da nemaš ni oca ni majke i da te je othranila opština, je li tako?

– Jeste, gospodine – odgovori Oliver gorko plačući.

– Zbog čega plačeš? – upita gospodin u belom prsniku. I to je, zaista, bilo izvanredno neobično. Zbog čega bi to dete imalo da plače?

– Verujem da se svake večeri moliš Bogu – reče neki drugi gospodin osornim glasom – i da se moliš Bogu za ljude koji te hrane i koji se staraju o tebi, kao što priliči hrišćaninu.

– Da, gospodine – promuća dete. Gospodin koji je poslednji govorio i nesvesno je rekao istinu. Oliver bi bio veoma nalik na hrišćanina i, isto tako, na izvanredno dobrog hrišćanina, da se molio Bogu za ljude koji ga hrane i koji se brinu o njemu. Ali on to nije činio jer ga tome niko nije učio.

– Slušaj! Došao si ovamo da dobiješ vaspitanje i da izučiš neki koristan zanat – reče gospodin crvenoga lica, koji je sedeo u niskoj stolici.

– Ti ćeš od sutra ujutru u šest sati početi da češljaš kućinu – dodade onaj osorni gospodin u belom prsniku.

U znak zahvalnosti za obe ove milosti sjedinjene u jednom jedinom postupku češljanja kućine, Oliver se duboko pokloni po naređenju sirotinjskog staraoca i zatim bi žurno odveden u neku veliku prostoriju, gde je na grubom tvrdom ležištu jecao dok nije zaspao. Divnog li primera za čovečnost engleskih zakona! Oni dopuštaju siromasima da spavaju!

Jadni Oliver! Nije ni slutio dok je spavao u blaženom neznanju svega što se oko njega dešavalo, da je Opštinski odbor upravo toga dana doneo odluku koja će biti od najsudbonosnijeg uticaja na celu njegovu budućnost. Ali Odbor je doneo tu odluku. I ona se sastojala u ovome:

Članovi toga Opštinskog odbora bili su veoma mudri, dubokoumni, filozofski nastrojeni ljudi; i kad su dospeli da svoju pažnju usredsrede na sirotinjski dom, odmah su pronašli ono što obično ljudi nikad ne bi otkrili – da sirotinja uživa u njemu! Za siromašan svet on predstavlja prijatno mesto za zabavu; gostionicu u kojoj se ništa ne plaća; besplatan doručak, ručak, užinu i večeru preko cele godine; pravi raj od opeka i maltera, u kome se samo uživa a ne radi. „Gle... gle!“, kazali su odbornici, pogledavši se značajno između sebe, „mi smo ljudi koji će to dovesti u red; učinićemo svemu tome kraj, i to odmah“. Tako su postavili pravilo da svaki siromah ima da bira (jer oni nikoga ne žele da prisiljavaju, nisu oni takvi ljudi), ili da u domu postepeno umire od gladi, ili da po kratkom postupku bude izbačen iz njega. S tom namerom zaključili su ugovor s upravom vodovoda o neograničenom snabdevanju vodom; a s jednim žitarskim trgovcem da ih povremeno snabdeva ograničenim količinama ovsas; te su delili po tri obroka retke ovsene kaše dnevno, s glavicom luka dvaput nedeljno, a nedeljom i po polovinu zemičke. Doneli su još i mnogo drugih mudrih i čovečnih propisa koji su se ticali žena i koje nema potrebe bliže navoditi; uzeli su na sebe, iz čiste dobrote, da rastavljaju sirotinjske brakove kako bi supruge poštedeli visokih troškova koje povlači brakorazvodna parnica pred crkvenim sudom; i, umesto da primoravaju čoveka da izdržava svoju porodicu, kao što je dotle činio, oduzimali su mu porodicu i stvarali od njega bečara! Teško je reći koliko bi sveta iz svih društvenih slojeva pohrlilo da se koristi tim dvema srećnim okolnostima da one nisu bile uslovljene životom u sirotinjskom domu; ali odbornici su bili dalekovidni ljudi, te su se postarali da otklone tu teškoću. Obe blagodeti bile su nerazdvojno vezane za sirotinjski dom i za ovsenu kašu, a svet se bojavao toga.

Prvih šest meseci po doseljenju Olivera Twista, sistem je bio u punom dejstvu. S početka je stajao prilično skupo, usled sve češćih računa pogrebnog zavoda i neophodnosti da se sužava odeća svih siromaha u domu, pošto je posle nedelju ili dve dana ishrane ovsenom kašom visila i lepršala oko njihovih izgladnelih i mršavih tela. Ali broj stanovnika sirotinjskog doma smanjivao se isto tako kao što su se smanjivali i sami stanovnici; i odbornici su bili ushićeni.

Prostorija u kojoj su dečaci jeli sastojala se od jedne velike kamene odaje s kazanom na jednome kraju; iz njega je upravnik doma, opasan kecljom u tu svrhu, i uz pomoć jedne ili dveju žena, kutlačom vadio ovsenu kašu kad dođe vreme obedu. Od te đakonije svaki dečak dobijao je po jedan čanak, i ni trunke više – osim prilikom velikih praznika, kad je pored toga zadovoljstva dobijao i po dve uncije i četvrt hleba. Činije nikad nije trebalo prati. Dečaci su ih grebli kašikama dokle god ne bi ponovo zablislale; i kad bi obavili taj posao (koji nikad nije dugo trajao, s obzirom na to što su kašike bile skoro isto toliko velike kao činija), počeli bi da pilje u kazan tako željnim pogledima kao da bi hteli da progutaju i same opeke kojima je bio ozidan; i za to vreme su s najvećom revnošću sisali prste u nameri da

s njih skinu i najsitniju trunčicu kaše koja se na njima zadržala. Dečaci, po pravilu, imaju odličan apetit. Oliver Twist i njegovi drugovi trpeli su tri meseca muke polaganog umiranja od gladi. Najzad su od gladi postali toliko halapljivi i u toj meri podivljali da je jedan dečak, koji je za svoje godine bio isuviše izrastao i koji nije bio navikao na takav život (jer mu je otac nekad držao narodnu kuhinju), smrknuto nagovestio svojim drugovima da se može dogoditi, ako svakog dana ne dobije još po jedan čanak ovsene kaše, da jedne noći pojede dečaka koji spava pored njega, a koji je slučajno bio nejak i malo dete. Pogled mu je bio divlji, izbezumljen od gladi; i oni su mu bez reči poverovali. Održano je savetovanje; bacili su kocku da se vidi ko će večeras posle večere da se javi upravniku doma i da zatraži povećanje obroka; i kocka je pala na Olivera Tvista.

Dođe veče i dečaci zauzeše svoja mesta. Upravnik doma, u svojoj kuvarskoj uniformi, stajao je lično pored kazana; njegove pomoćnice poređale se iza njega. Ovsena kaša bila je podeljena i nad kratkom večerom očitana je duga molitva. Ovsene kaše nestade: deca stadoše da se došaptavaju i da Oliveru daju znake očima; a oni koji su sedeli do njega počеше da ga podgurkuju. Budući da je bio pravo dete, glad ga je dovela do očajanja, a beda ga je učinila nepromišljenim. Ustao je od stola i pošavši prema upravniku s čankom i kašikom u ruci, reče, unekoliko zaplašen svojom sopstvenom smelošću:

– Molim vas, gospodine, hteo bih još malo.

Upravnik je bio debeo, zdrav čovek, ali je odjednom sav prebledeo; u čudu i zaprepašćen, blenuo je nekoliko trenutaka u malog buntovnika, a onda se pridržao za kazan da ne padne. Pomoćnice su se bile ukočile od čuda, deca od straha.

– Šta! – izusti najzad upravnik klonulim glasom.

– Molim vas, gospodine – odgovori Oliver – hteo bih još malo.

Upravnik tresnu Olivera kutlačom po glavi, zgrabi ga i steže u naručje i ciknu dozivajući sirotinjskog staraoca.

Opštinski odbor držao je svečanu sednicu, kad gospodin Bambl upade u dvoranu van sebe od uzbuđenja i, obraćajući se gospodinu u visokoj stolici, reče:

– Gospodine Limkinse, molim da mi oprostite! Oliver Twist je tražio još!

Nastalo je opšte zaprepašćenje. Užas se ocrtavao na svim licima.

– Tražio još! – reče gospodin Limkins. – Priberite se, Bambl, i odgovorite mi jasno i razgovetno. Jesam li dobro razumeo da je tražio još pošto je pojeo večeru koja mu pripada po propisu?

– Jeste, tražio je, gospodine – odgovori Bambl.

– Taj dečak će završiti na vešalima – reče gospodin u belom prsniku. – Siguran sam da će završiti na vešalima.

Niko nije osporavao proročko mišljenje toga gospodina. Razvila se živa diskusija. Izdata je zapovest da se Oliver smesta stavi u zatvor; i sutradan ujutru na spoljašnoj strani opštinskih vrata istaknut je oglas kojim se nudi nagrada od pet funti sterlinga svakome ko bude hteo da preuzme Olivera Tvista od opštine. Drugim rečima, pet funti i Oliver Twist ponuđeni su svakome čoveku i svakoj ženi kojima je potreban šegrt za bilo koji zanat, posao ili poziv.

– Nikad u svome životu nisam ni u šta bio tako čvrsto ubeđen – kazao je gospodin u belome prsniku, kad je sutradan ujutru zakucao na vrata i pročitao oglas – nikad u svome životu nisam ni u šta bio tako čvrsto ubeđen kao u to da će ovaj deran završiti na vešalima.

S obzirom na to što sam ja sebi postavio za zadatak da kasnije pokažem da li je gospodin u belom prsniku imao pravo ili nije, možda bih umanjio zanimljivost ove pripovetke (pod pretpostavkom da je ona uopšte zanimljiva), ako bih se usudio da već sad nagovestim da li se život Olivera Tvista završio tom vrstom nasilne smrti ili nije.

GLAVA III

Priča o tome kako Oliver Twist umalo što nije dobio mesto koje ne bi bilo sinekura.

Čitavu nedelju dana po izvršenju neoprostivog i bezbožnog nedela, koje se sastojalo u tome što je tražio još ovsene kaše, Oliver je ostao kao sužanj u mračnoj samici u koju je bio zatvoren po mudroj i milostivoj odluci Opštinskog odbora. Izgleda na prvi pogled da ne bi bilo nerazumno pretpostaviti da bi on, da je primio s dužnim poštovanjem predskazanje gospodina u belome prsniku, učvrstio, jednom zasnagda, proročki ugled toga mudraca na taj način što bi jedan kraj svoje džepne maramice zavezao o kuku na zidu, a drugi samom sebi oko vrata. Izvršenju toga čina, međutim, suprotstavljala se jedna okolnost: naime, to što su džepne maramice kao izraziti predmeti raskoši uklonjene, za sva buduća vremena i vekove ispred sirotinjskih noseva izričitom naredbom Opštinskog odbora, donetom u punoj sednici; te svečano izdate i proglašene i snabdevene njihovim svojeručnim potpisima i pečatima. Još veću prepreku predstavljala je mladost i nezrelost Oliverova. Po ceo bogovetni dan samo je gorko plakao; i, kad bi se spustila duga crna noć, on bi širio svoje male ruke ispred očiju da razagna tamu i šćućuren u uglu pokušavao bi da zaspi; s vremena na vreme trzao se iz sna i drhtao i sve se više i više pripijao uza zid, kao da je i od dodira njegove hladne, tvrde površine osećao neku zaštitu protiv mraka i usamljenosti koji su ga okružavali.

Neprijatelji „sistema“ ne treba da zamišljaju da su Oliveru, dok je usamljen bio u zatvoru, bile uskraćene blagodeti telesnog vežbanja, zadovoljstvo koje pruža društvo, ili preimućstvo verske utehe. Što se telesnog vežbanja tiče, bilo je divno hladno vreme i njemu je bilo dopušteno da se svakog jutra umiva pod šmrkom, u dvorištu popločanom kamenom, u prisustvu gospodina Bambla, koji se starao da Oliver ne nazebe i čestom upotrebom štapa pojačavao kod njega opticaj krvi. Što se društva tiče, svakog drugog dana dovođen je u trpezariju u kojoj su deca ručavala i tu je u njihovom društvu batinan za opomenu i primer drugima. A što se tiče preimućstva koje pruža verska uteha, svake večeri je udarcima noge ubacivan u tu istu prostoriju za vreme molitve, gde mu je bilo dopušteno da sluša, na utehu svojoj duši, zajedničku smernu molitvu dečaka, koja je sadržala jedan poseban odeljak, unet po naređenju Opštinskog odbora, i kojim su dečaci usrdno molili Boga da ih učini dobrim, punim vrlina, zadovoljnim i poslušnim i da ih sačuva od grehova i poroka u kojima je ogrezao Oliver Twist, kojeg je smerna molitva jasno i nesumnjivo ubrajala u stvorenja koja su pod isključivom vlašću i zaštitom greha i koja su neposredna tvorevina samoga nečastivog.

Jednog jutra, dok su se Oliverove stvari nalazile u tako povoljnom i utešnom stanju, dogodilo se da je gospodina Gamfilda, čistača dimnjaka, naneo put glavnom ulicom dok je on lupao glavu kako će i na koji način platiti zaostalu kiriju zbog koje je njegov zakupodavac počeo da pokazuje znake priličnog nestrpljenja. I pored najpovoljnije procene svojih novčanih sredstava, gospodinu Gamfildu nedostajalo je punih pet funti da zadovolji potrebnu svotu; i on je, u nekoj vrsti aritmetičkog oćajanja, naizmenično zlostavljao svoj mozak i svoga magarca, kad mu se oči, pri prolazu pored sirotinjskog doma, sukobiše s oglasom istaknutim na vratima.

– Oo... o! – reče gospodin Gamfild magarcu.

Magare je bilo utonulo u duboke misli; pitalo se, verovatno, hoće li ga sudbina obradovati kojim listom kupusa kad se bude otreslo ove dve vreće čađi kojima su kolica bila natovarena; te je, prećuvši naređenje, nastavilo da kasa.

Gospodin Gamfild žestoko opsova magare uopšte, a posebno njegove oči, i, potrčavši za njim, zada mu jedan takav udarac po glavi da bi od njega prsila svaka druga glava osim

magareće. Zatim, pošto je dohvatio dizgine, cimnu ih svom snagom ne bi li na taj način blago opomenuo magare da ono nije svoj sopstveni gospodar; i istim takvim postupkom okrenuo ga je u suprotnom pravcu. Onda ga je još jednom tresnuo po glavi, koliko da ga ošamuti dok se on ponovo ne vrati. Pošto je završio s tim pripremama, pope se uz stepenik pred vratima da pročita oglas.

Gospodin u belom prsniku stajao je na vratima držeći ruke na leđima, pošto je u dvorani za zasedanja Opštinskog odbora izneo neke od svojih dubokih misli. Budući da je prisustvovao malome nesporazumu između gospodina Gamfilda i magareta, zadovoljno se osmehnuo kad se rečena ličnost popela da pročita oglas, jer je odmah uočio da je gospodin Gamfild upravo onakav gospodar kakav je potreban Oliveru Tvistu. I gospodin Gamfild se, sa svoje strane, osmehnuo kad je pažljivo pročitao dokument; jer je pet funti upravo predstavljalo onu svotu za kojom je čeznuo; a što se tiče derana koji mu se stavljao na teret, gospodin Gamfild je, poznajući jelovnik sirotinjskog doma, bio siguran da to mora biti divno sićušno stvorenje, kakvo mu je upravo potrebno da se uvlači u peći. Tako je ponovo proučio oglas slovo po slovo, od početka do kraja; i onda je, pošto se dotakao svoje šubare u znak poštovanja i poniznosti, pristupio gospodinu u belom prsniku.

– Ovaj dečak ovde, gospodine, što opština hoće da ga da u šegrte... – reče gospodin Gamfild. – Jeste, prijatelju – reče gospodin u belom prsniku, snishodljivo se smešeći. – Pa šta s tim?

– Ako bi opština htela da on izučni krasan zanat, dobar i častan dimničarski posao – reče gospodin Gamfild – meni bi bio potreban šegrt, i ja sam voljan da ga uzmem.

– Uđite – reče gospodin u belom prsniku. Gospodin Gamfild, pošto se malo zadržao da magare još jednom udari po glavi i da ga još jednom cimne za uzdu, u znak predostrožnosti kako ne bi pobeglo za vreme njegovog odsustva, uđe za gospodinom u belom prsniku u sobu u kojoj ga je Oliver prvi put video.

– To je gadan zanat – reče gospodin Limkins kad je Gamfild ponovo izrazio svoju želju.

– Nedavno je bilo slučajeva da su se neki dečaci pogušili po dimnjacima – reče neki drugi gospodin.

– To je zato što su slamu nakvasili pre nego što su je zapalili u dimnjaku da bi naterali dečake da ponovo siđu dole – reče Gamfild – to daje samo dima i nimalo plamena; a dim uopšte nije ni od kakve koristi kad dečake treba naterati da siđu pošto ih dim samo opije i uspava, a oni to i vole. Dečaci su vrlo tvrdoglavi i vrlo lenji, gospodo, i ništa nije bolje od dobrog plamena kad ih treba naterati da strče dole što brže mogu. To je i čovečno, gospodo, jer, ako su se slučajno i zaglavili u dimnjaku, trude se da se sami iskobeljaju kad im plamen oprlji tabane.

Izgledalo je da ovo izlaganje veoma zanima gospodina u belom prsniku; ali je jedan pogled gospodina Limkinsa brzo učinio kraj njegovoj veselosti. Odbornici su zatim nekoliko minuta razgovarali između sebe, ali tako tihim glasom da su se mogle čuti samo reči „smanjenje izdatka“, „dobro sprovedena štednja“, „prilika da se objavi štampan izveštaj“. Zaista, jedino su se te reči mogle čuti zahvaljujući okolnosti što su se veoma često ponavljale i bile veoma jako naglašavane. Šaputanje, najzad, prestade; članovi Opštinskog odbora ponova zauzeše svoja sedišta i svoje zvanično držanje, i gospodin Limkins uze reč:

– Razmotrili smo vašu ponudu i ne prihvatamo je.

– Ni u kojem slučaju – reče gospodin u belom prsniku.

– I bez kolebanja – dodadoše ostali odbornici.

Kako je gospodin Gamfild bio pod beznačajnom sumnjom da je batinama otpratio na onaj svet trojicu ili četvoricu dečaka, palo mu je na pamet da su možda odbornici, iz

neko neobjašnjivog razloga, uverteli sebi u glavu da ta okolnost, koja nema nikakve veze s ovom stvari, treba da utiče na njihovu odluku. Ako je to bilo posredi, onda to nije nimalo ličilo na njihov uobičajen način poslovanja; pri svemu tome, kako nije bio osobito rad da oživljava te priče, stade rukama da gužva šubar i da se laganim korakom udaljuje od stola.

– Dakle, nećete da mi ga date, gospodo? – upita gospodin Gamfild, zaustavivši se na pragu.

– Ne – odgovori gospodin Limkins – najzad, s obzirom na to što je to gadan i prljav posao, mislimo da biste se mogli zadovoljiti nešto manjom nagradom od one koju smo ponudili.

Lice gospodina Gamfilda sijalo je kad se hitrim korakom vratio stolu i upitao:

– Koliko dajete, gospodo? Hajde! Nemojte biti tako nepopustljivi prema jednom siromahu čoveku. Koliko dajete?

– Mislim da bi tri funte i deset šilinga bilo dovoljno – reče gospodin Limkins.

– Deset šilinga je isuviše – reče gospodin u belom prsniku.

– Ama nemojte! – reče Gamfild. – Neka bude četiri funte, gospodo. Nek bude četiri funte, i onda ste ga se otarasili jednom zauvek. Eto!

– Tri funte i deset šilinga – ponovi gospodin Limkins odlučno.

– Ama nemojte! – Da podelimo razliku, gospodo – navaljivao je Gamfild. – Tri funte i petnaest šilinga.

– Ni pare više – glasio je odlučan odgovor gospodina Limkinsa.

– Strašno ste škrtri prema meni, gospodo – reče Gamfild kolebajući se.

– Eh, eh! koješta! – reče gospodin u belom prsniku. – Bio bi jeftin i bez ikakve premije. Uzmi ga, glupane nijedan! Mali je kao stvoren za tebe. Njemu su potrebne batine s vremena na vreme; one će mu prijati; a njegovo izdržavanje neće te skupo stajati, jer se nije prejeo otkako se rodio. Ha-ha-ha!

Gospodin Gamfild pogleda ispod oka u lica za stolom i, ugledavši osmejак na svima njima, postepeno i sam razvuče usta u osmejак. Pogodba bi zaključena. Gospodinu Bamblu odmah je izdato naređenje da Oliver Twist i njegove isprave imaju još istoga dana da budu upućeni starateljskom sudiji radi odobrenja i potpisivanja ugovora.

Shodno toj odluci, mali Oliver je na svoje krajnje zaprepašćenje pušten iz zatvora i naređeno mu je da obuče čistu košulju. Tek što je izvršio tu veoma neuobičajenu gimnastičku radnju, kad mu gospodin Bambl donese, svojim sopstvenim rukama, čanak ovsene kaše i praznično zadovoljstvo od dve uncije i četvrt hleba. Na taj veličanstveni prizor Oliver počeo veoma gorko da plače, misleći, što nije bilo bez razloga, da su odbornici rešili da ga zakolju u neku korisnu svrhu, jer oni inače nikad ne bi preduzeli da ga kljukaju na taj način.

– Nemoj da ti oči budu crvene, Olivere, nego se dobro najedi i budi zahvalan – reče gospodin Bambl značajnim i važnim glasom. – Postaćeš šegrt, Olivere.

– Šegrt, gospodine! – reče dete, drščući.

– Da, Olivere – odgovori gospodin Bambl. – Dobra i milostiva gospoda koja se prema tebi ophode kao roditelji, Olivere, pošto nemaš svojih roditelja, hoće da te daju na zanat i da te upute u život i da od tebe načine čoveka; i pored toga što to staje opštinu tri funte i deset šilinga! – tri funte i deset šilinga, Olivere! – sedamdeset šilinga – sto četrdeset sikspensa!* I sve to zbog jednog nevaljalog siročeta koje niko ne voli.

Dok je gospodin Bambl zastao da uzme daha, pošto je veličanstvenim glasom održao tu besedu, suze grunuše niz lice jadnog deteta i ono gorko zaplaka.

* Engleski novac od šest penija – Prim. prev.

– Hajde – reče gospodin Bambl nešto manje razmetljivo, pošto je njegovom samoljublju laskalo kad je primetio utisak koji je proizvela njegova rečitost – hajde, Oliver! Obriši oči rukavom od kaputa i nemoj da ti suze kaplju u ovsenu kašu; sasvim je glupo to što činiš, Oliver. – Svakako da je i bilo glupo pošto je u kaši već bilo sasvim dovoljno vode.

Na putu za sud gospodin Bambl upućivao je Olivera da se sve što ima da čini sastoji u tome da izgleda veoma srećan i da laže, kad ga gospodin bude upitao želi li da postane šegrt, da mu se to zaista veoma dopada; Oliver obeća da će izvršiti oba naređenja, utoliko pre što mu je gospodin Bambl blago nagovestio da ne zna šta će se sve s njim dogoditi ako se ogreši o bilo koje od ta dva. Kad su stigli u sud, zatvorili su ga sasvim samog u neku sobicu i gospodin Bambl naredio mu je da tu ostane dok on ne dođe po njega.

Dečak je tu ostao čitavih pola sata dok mu je srce lupalo od straha. Po isteku toga vremena, gospodin Bambl promoli unutra glavu neukrašenu trorogim šeširom i reče glasno:

– A sad, dragi moj Oliver, pođi gospodinu sudiji. Dok je to govorio, gospodin Bambl se namrgodio i gledao je preteći u Olivera, dodavši tihim glasom: – Upamti ono što sam ti kazao, ti, mali nevaljalče!

Na ta dva, u izvesnoj meri protivrečna načina obraćanja, prostodušni Oliver blenuo je u lice gospodina Bambla; ali rečeni gospodin otklonio je mogućnost stavljanja svake primedbe te vrste time što ga je odmah uveo u jednu susednu odaju čija su vrata bila otvorena. Bila je to prostrana soba s velikim prozorom. Za pisaćim stolom sedela su dva stara gospodina naprašanih glava; jedan od njih čitao je novine, dok je drugi kroz naočare od kornjačine kore piljio u neki komadić pergamenta koji je ležao pred njim. Gospodin Limkins stajao je prema stolu s jedne strane, a gospodin Gamfild, ovlaš umivenog lica, s druge strane, dok su se dvojica ili trojica krupnih ljudi u posuvraćenim čizmama vrzmali po sobi.

Stari gospodin u naočarima postepeno je zadremao nad onim komadićem pergamenta, te je nastupio kratak tajac kad je gospodin Bambl priveo Olivera stolu.

– Ovo je taj dečak, vaše gospodstvo – reče gospodin Bambl.

Stari gospodin koji je čitao novine podiže glavu za trenutak i povuče onoga drugog starog gospodina za rukav, na šta se pomenuti stari gospodin probudi.

– Aha, je li to taj dečak? – upita stari gospodin.

– Jeste, gospodine – odgovori gospodin Bambl. – Pokloni se sudu, dete moje.

Oliver prikupi hrabrost i pokloni se što je bolje umeo. Pitao se u čudu, očiju uperenih u naprašene vlasulje sudija, da li se sve sudije rađaju s tom belom stvari na glavi i da li su zahvaljujući tome i postale sudije.

– Dakle – reče stari gospodin – nadam se da voli dimničarski poziv?

– Luduje za njim, vaše gospodstvo – odgovori Bambl i krišom uštinu Olivera kako bi mu nagovestio da se glavom ne šali da kaže protivno.

– I želi da bude dimničar, je li tako? – pitao je stari gospodin.

– Kad bismo ga sutra dali na bilo koji drugi zanat, on bi istog trenutka pobegao, vaše gospodstvo – odgovori Bambl.

– A ovaj čovek koji treba da mu postane gospodar... vi, gospodine... vi ćete s njim dobro da postupate i da ga hranite i da činite sve ostalo što je potrebno, je li tako? – upita stari gospodin.

– Kad kažem da hoću, to znači da hoću – odgovori gospodin Gamfild zlovoljno.

– Vi ste malo oštri na jeziku, prijatelju, ali izgledate čestit, iskren čovek – reče stari gospodin upravivši svoje naočare u pravcu čoveka koji se borio za Oliverovu nagradu i čije je odvratno lice bilo sušta slika svireposti. Ali sudija je bio poluslep i upola podetinjio, te se od njega nije moglo očekivati da zapazi ono što bi ostali svet zapazio.